

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 4 april 2023

Mål nr

T 2568-22

PARTER

Klagande

MA

Ombud: Advokat RB

Motpart

C-FM

Ombud: Advokat EM

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2022-03-18 i mål T 5116-20

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

MA ska ersätta C-FM för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 32 500 kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

MA har yrkat att Högsta domstolen – utan att avräkning sker i domslutet – ska ogilla C-FM talan beträffande dennes huvudfordran, såvitt avser huvudstolen om 67 662 kr, och endast förplikta henne att till C-FM betala ränta enligt 6 § räntelagen på 30 000 kr från den 7 augusti 2018, på 4 250 kr från den 24 februari 2019, och på 33 412 kr från den 1 mars 2019 allt till och med den 7 mars 2019.

C-FM har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. C-FM och MA var tidigare gifta. C-FM yrkade vid tingsrätten att MA till honom skulle förpliktas att betala 67 662 kr med ränta. Fordran avsåg MAs andel av det arvode till en bodelningsförrättare som C-FM hade betalat (bodelningskostnaden).
2. I en inlägga till tingsrätten den 7 mars 2019 anförde MA att hon bestred käromålet eftersom hon hade en motfordran på C-FM som grundades på att hon betalat räntor på parternas gemensamma bostadslån (lånekostnaden). Motfordran uppgick till 67 807 kr och hon anförde att beloppet översteg fordran för bodelningskostnaden och att hon därför kvittningsvis gjorde gällande en motfordran upp till 67 662 kr. C-FM fick del av handlingen den 8 mars 2019.

3. C-FM vitsordade att MA har en fordran på honom på angivet belopp, men anförde att han har en egen motkvittningsgill fordran avseende ersättning för att MA nyttjat hans andel av parternas gemensamt ägda bostad under samma period som räntebetalningarna avser (nyttjanderättsersättningen).
4. MA motsatte sig att C-FM skulle få kvitta nyttjanderättsersättningen mot lånekostnaden.
5. Tingsrätten konstaterade att fordran för bodelningskostnaden var otvistig och fann att MAs fordran för lånekostnaden skulle kvittas mot C-FMs fordran för nyttjanderättsersättningen. Tingsrätten förpliktade MA att till C-FM betala 67 662 kr med viss ränta.
6. Hovrätten har ansett att MA haft rätt att välja att hennes fordran för lånekostnaden skulle kvittas mot C-FMs fordran för bodelningskostnaden och har utformat domslutet i enlighet med det. Enligt hovrätten har det då saknats skäl att pröva om C-FMs fordran för nyttjanderättsersättningen var styrkt.
7. Hovrätten har vidare konstaterat att C-FMs fordran för bodelningskostnaden inklusive per avräkningsdagen upplupen ränta översteg MAs fordran för lånekostnaden. Enligt hovrätten ska i en sådan situation avräkning först ske mot den upplupna räntan, därefter mot kapitalbeloppet, och svaranden ska förpliktas att betala vad som återstår jämte ränta.
8. Enligt hovrättens domslut ska MA betala mellanskillnaden mellan C-FMs fordran för bodelningskostnaden inklusive upplupen ränta och MAs fordran för lånekostnaden, samt ränta på mellanskillnaden från avräkningsdagen. Hovrätten har i domslutet inte angett vilket belopp som MA ska betala, utan har i stället redovisat hur beloppet ska beräknas.
9. MA har i Högsta domstolen vidhållit att hon i tingsrätten gjort en kvittningsinvändning med innebörden att hon avgett en kvittningsförklaring

vilket medför att huvudfordran därmed infriats. Käromålet ska enligt hennes inställning ogillas och ränta på huvudfordran ska löpa endast till datumet för kvittningsförklaringen.

Vad målet gäller

10. Målet rör hur avräkning av en motfordran ska göras.

Rättsliga utgångspunkter

11. Kvittning innebär att en gäldenär fullgör sin förpliktelse genom att avstå från en fordran som han eller hon har mot borgenären. Om någon av de motstående fordringarna löper med ränta kan det behöva klargöras per vilken dag som avräkningen ska ske, för att den upplupna räntan ska kunna beräknas.

12. I en rättegång kan frågor om kvittning komma upp på flera sätt. Till exempel kan svaranden göra gällande att betalning har skett genom att en kvittningsförklaring lämnats till käranden (borgenären) före eller under rättegången. I sådana fall ska avräkningen göras per den dag när förklaringen kom fram till borgenären (se t.ex. Stefan Lindskog, Kvittning, 3 uppl. 2014, s. 597 och 727 samt Knut Rodhe, Obligationsrätt, 1956, s. 71). Om svaranden i rättegången framställer en invändning om kvittning ska avräkningen göras per den dag invändningen kom fram till domstolen (se "Faxes förlikningsavtal" NJA 1972 s. 439).

13. För det fall motfordran är mindre än huvudfordran inklusive upplupen ränta ska motfordran först avräknas mot den upplupna räntan och därefter mot kapitalbeloppet. Gäldenären kan inte ensidigt bestämma att avräkningen i första hand ska göras mot kapitalbeloppet. På det som efter avräkningen återstår av kapitalbeloppet ska ränta betalas från avräkningsdagen. (Jfr 9 kap. 5 § handelsbalken och t.ex. Johnny Herre i Festskrift till Torgny Håstad, 2010, s. 258 ff.)

Bedömningen i detta fall

14. Avräkningen ska göras per den dag när MAs begäran om kvittning kom fram till tingsrätten, dvs. den 7 mars 2019. Eftersom C-FMs fordran för bodelningskostnaden inklusive upplupen ränta på avräkningsdagen översteg MAs fordran för lånekostnaden, ska hennes motfordran i första hand avräknas – kvittas – mot den upplupna räntan (se p. 13). Det återstående beloppet att betala utgörs därför av kapitalbelopp på vilket ränta ska betalas från avräkningsdagen.

15. MA ska alltså betala det belopp som återstår efter att hennes motfordran kvittats mot huvudfordran. På beloppet ska ränta betalas från och med den 8 mars 2019. Detta är också innebörden av hovrättens domslut.

16. Hovrättens domslut ska därför fastställas.

17. Vid denna utgång är MA skyldig att ersätta C-FM för hans rättegångskostnad i Högsta domstolen. Yrkat belopp får anses skäligt.

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Dag Mattsson, Malin Bonthron, Johan Danelius och Jonas Malmberg (referent)
Föredragande har varit justitiesekreteraren Elisabeth von Salomé